

Granskningsyttrande till Trafikverket gällande
ny järnväg mellan Göteborg–Borås

16

2020KS196

Kommunstyrelsen

Datum
2022-04-25

Diarienummer
2020KS196 011

Granskningsyttrande till Trafikverket gällande ny järnväg mellan Göteborg–Borås

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar *Granskningsyttrande till Trafikverket gällande ny järnväg mellan Göteborg – Borås* från sektorn för samhällsbyggnad som eget yttrande till Trafikverket.

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket ställde den 3 mars 2022 förslag till rangordning av lokaliseringalternativ för ny järnväg mellan Göteborg–Borås ut på granskning. Granskningsunderlaget består av en lokaliseringstudie och miljökonsekvensbeskrivning med tillhörande landskapskaraktärsanalys, gestaltungsprogram, social konsekvensanalys samt samrådsredogörelse. Granskningen är ett led i den ordinarie planeringsprocessen och görs enligt lag om byggande av järnväg. Granskningen är den sista formella fasen då synpunkter kan lämnas. Härryda kommun har till den 10 juni på sig att inkomma med synpunkter på granskningsunderlaget. Efter granskningen kommer granskningssynpunkterna sammanställas i ett granskningsutlåtande.

I förvaltningens förslag på yttrande fastslår Härryda kommun fortsatt nej till järnväg för höghastighetståg genom kommunen och förespråkar istället en satsning på en järnväg för pendel- och regiontåg med två spår mellan Göteborg–Borås via Landvetter flygplats. Det är viktigt att en framtida järnvägsutbyggnad stödjer en fortsatt utveckling och förädling av befintliga orter såsom Mölnlycke och möjliggör ny, tät och hållbar bebyggelse i nya samhällen, som till exempel Landvetter Södra.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 25 april 2022
- Granskningsyttrande till Trafikverket gällande ny järnväg mellan Göteborg–Borås
- Läsanvisningar gällande förslag till granskningsyttrande och yttrande inför tillåtlighetsprövning gällande ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor

Ärendet

Bakgrund

Trafikverket planerar för en dubbelspårig järnväg mellan Göteborg – Borås via Landvetter flygplats. Trafikverket ställde den 3 mars 2022 förslag till rangordning av lokaliseringalternativ för ny järnväg mellan Göteborg– Borås ut på granskning. Granskningsunderlaget består av lokaliseringsutredning och miljökonsekvensbeskrivning med tillhörande landskapskaraktärsanalys, gestaltungsprogram, social konsekvensanalys samt samrådsredogörelse. Granskningen är ett led i den ordinarie planeringsprocessen och görs enligt lag om byggande av järnväg. Granskningen är den sista formella fasen då synpunkter kan lämnas. Efter granskningen kommer granskningsynpunkterna sammanställas i ett granskningsutlåtande. Härryda kommun har till den 10 juni på sig att inkomma med synpunkter på granskningsunderlaget.

I nästa fas i planlägningsprocessen tas planförslag fram. Vid framtagande av planförslag utreds var och hur järnvägen ska byggas inom den beslutade korridoren. För Göteborg– Borås kommer sträckan delas upp i flera olika etapper där separata planförslag till järnvägsplan tas fram för varje etapp. I den fasen kommer det att hållas flera samråd och fokus ligger då på enskildas intressen.

Tillåtlighetsprövning

I oktober 2020 beslutade Trafikverket att genomföra en tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av järnvägen. Inför regeringens tillåtlighetsprövning har Trafikverket beredningsansvar och har skickat ut ärendet på beredningsremiss till utvalda instanser som kan ge ärendet ett brett perspektiv. Efter att Trafikverket sammanställt resultatet av beredningsremissen kommer Trafikverket överlämna ärendet till regeringen tillsammans med sitt egna yttrande.

Sammanfattning av förvaltningens förslag till granskningsyttrande

Härryda kommun säger fortsatt nej till järnväg för höghastighetståg genom kommunen och förespråkar istället en satsning på en järnväg för pendel- och regiontåg med två spår mellan Göteborg– Borås via Landvetter flygplats. Det är viktigt att en framtida järnvägsutbyggnad stödjer en fortsatt utveckling och förädling av befintliga orter såsom Mölnlycke och möjliggör ny, tät och hållbar bebyggelse i nya samhällen, som till exempel Landvetter Södra. Vidare gör kommunen fortfarande bedömningen att det saknas ekonomiska medel för att färdigställa nya stambanor för höghastighetståg och att banorna enbart kommer trafikeras av pendeltåg och regiontåg. Sträckan Göteborg–Borås är ett av Sveriges största pendlingsstråk och behovet av att bygga ut en kapacitetsstark kollektivtrafik på järnväg med pendel- och regiontåg är av stor vikt. Det är olyckligt att det uppenbara behovet av förstärkt lokal och regional kapacitet nu har kommit att stå tillbaka för ett nationellt projekt vars möjligheter till faktiskt genomförande är svårt att bedöma.

Härryda kommun förordar istället pendel-/regiontåg på spåret och en återgång till den spårlinje som utreddes under 2016, med station i Mölnlycke och vidare sträckning österut mot Landvetter flygplats.

Härryda kommun vill fortsatt framhålla betydelsen av Landvetter Södra som en viktig del i såväl kommunens som regionens utveckling och utgår från att kommande spårdragning möjliggör ett framtida stationsläge med förbigångsspår vid Landvetter södra för att infria de stora nyttor som det medför.

Härryda kommun anser fortfarande att både korridor Mölnlycke–Möln dal och korridor Tulebo–Möln dal medför mycket stora negativa konsekvenser för kommunens invånare och att dessa inte står i proportion till nyttan. Därför anser Härryda kommun att båda dessa korridorer ska avfärdas.

Anders Ohlsson
Samhällsbyggnadschef

Henrik Yngve
T.f. Trafikchef

Datum
2022-05-04

Dnr
2020KS196 011

Granskningsyttrande till Trafikverket gällande ny järnväg mellan Göteborg–Borås, en del av nya stambanor

Härryda kommun har tagit del av ”Granskningsunderlag Göteborg–Borås, en del av nya stambanor i Göteborgs Stad, Mölndals stad, Härryda kommun, Bollebygds kommun, Marks kommun och Borås Stad, Västra Götalands län” och lämnar med detta yttrande sina synpunkter.

Nej till järnväg för höghastighetståg

Härryda kommun har tidigare gett ett tydligt svar på remiss i samrådsskedet angående järnvägen. Kommunen ser inte att det finns skäl till att ändra sin ståndpunkt i frågan.

Härryda kommun säger fortsatt nej till järnväg för höghastighetståg genom kommunen och förespråkar istället en satsning på en järnväg för pendel- och regiontåg med två spår mellan Göteborg och Borås via Landvetter flygplats. Det är viktigt att en framtida järnvägsutbyggnad stödjer en fortsatt utveckling och förädling av befintliga orter såsom Mölnlycke och möjliggör ny, tät och hållbar bebyggelse i nya samhällen, som till exempel Landvetter Södra.

Härryda kommun gör fortfarande bedömningen att det saknas ekonomiska medel för att färdigställa nya stambanor för höghastighetståg och att banorna enbart kommer trafikeras av pendeltåg och regiontåg. Utifrån detta ställer sig Härryda kommun frågande till samhällsnyttan med en järnväg för höghastighetståg. I granskningshandlingarna noteras även att det nu planeras för ett centralt stationsläge i Borås. Vilket stärker den lokala och regionala funktionen av den nya järnvägen.

Sträckan Göteborg–Borås är ett av Sveriges största pendlingsstråk och behovet av att bygga ut en kapacitetsstark kollektivtrafik på järnväg med pendel- och regiontåg är av stor vikt. Kommunen har under decennier fört en dialog med staten kring byggandet av järnväg. Det är olyckligt att det uppenbara behovet av förstärkt lokal och regional kapacitet nu har kommit att stå tillbaka för ett nationellt projekt vars möjligheter till faktiskt genomförande är svårt att bedöma.

Härryda kommun står fast vid Västra Götalandsregionens funktionsutredning för stråket som tar upp de kommunala och regionala utvecklingsbehoven och vilken funktion som skulle kunna ge nytta för

medborgarna i kommunerna. Den nya järnvägen med anslutande infrastruktur måste därför samverka med samhällets övriga funktioner, krav och behov. Detta är även något som lyfts fram i den gemensamma målbilden som formulerats i *Stråket Göteborg - Borås 2035 Gemensam målbild för en hållbar regional struktur* där kommunerna i stråket och även kommunalförbunden var delaktiga.

Station i Mölnlycke

Med utgångspunkt i antagandet att det inte kommer gå några höghastighetståg utan istället pendel-/regiontåg på spåret, förordar Härryda kommun en återgång till den spårlinje som utreddes under 2016, med station i Mölnlycke och vidare sträckning österut mot Landvetter flygplats. I sammanhanget ska framhållas att Mölnlycke pekades ut i Sverigeförhandlingen och bekräftades med ett handslag. Härryda kommun har sen dess fortsatt att arbeta för den bostadsutveckling som kommunen åtog sig att bidra med.

Genom att bygga ut pendel- och regiontågstrafik och inte höghastighetstågtrafik blir det möjligt att utveckla det som varit Härryda kommuns intention från början; en samhällsutveckling med pendel- och regiontågstrafik mellan Göteborg och Borås. Därför anser Härryda kommun fortfarande att den tidigare utredda spårdragningen är det som skall byggas istället för tunnel under stora delar av tätbefolkade Mölnlycke eller korridor Tulebo. På så sätt minimeras även den negativa påverkan för många medborgare i Härryda kommun och förutsättningar för samhällsutveckling som är positiv för Göteborgsregionen och kommunen möjliggörs. Med Mölnlycke station som utgångspunkt för ny järnväg mellan Göteborg–Borås via Landvetter flygplats, kan en effektiv pendel- och regiontågstrafik skapas. Tillsammans med Kust till kustbanan skulle detta innebära en betydande avlastning från den tungt belastade riksväg 40, samt bidra till regional nytta i hela stråket.

Acceptans för lokaliseringsförslagen

I utvärderingen av förslagen skriver Trafikverket att de vill att det alternativ som föreslås för lokalisering ska vara accepterat av regionala parter och kommuner. Härryda kommun var i samrådsskedet tydliga med att kommunen inte stödjer utbyggnaden av en järnväg för höghastighetståg genom kommunen eller de korridorsval som Trafikverket har gjort. Konsekvenserna av höghastighetståg igenom kommunen är mycket negativa för kommunens utveckling och dess invånare.

Härryda kommun vill även lyfta de många och starka reaktioner som invånarna i Mölnlycke har visat mot korridorsförslagen i samrådet. Kommunens uppfattning är att det fortfarande finns en stor oro och stort motstånd till höghastighetsbanan hos invånarna i Mölnlycke.

Station i Landvetter Södra

Den politiska samrådsgruppen för projekt Göteborg-Borås har beslutat om följande skrivning gällande projektet Göteborg-Borås:

”En tidig byggstart är prioriterat. Den anläggning som är beslutad och finansierad i gällande nationell plan 2018–2029 ska planläggas. Detta innebär att lokaliseringsutredningen Göteborg–Borås ska drivas i enlighet med Trafikverkets positionspapper daterat den 5 oktober 2018, där korridorer utformas och prövas utifrån stationsorterna Mölndal, Landvetter flygplats och Borås.

Vid korridorvalet öster om Mölnlycke bör en framtida station vid Landvetter södra, på bibana alternativt huvudspår, inte omöjliggöras. För att skapa tydlighet i vad som ska planläggas och säkerställa förutsättningar för av Trafikverket redovisad tidplan, ska eventuellt tillkommande station vid Landvetter södra planläggas och finansieras separat.”

Härryda kommun vill fortsatt framhålla betydelsen av Landvetter södra som en viktig del i såväl kommunens som regionens utveckling och utgår från att kommande spårdragning möjliggör ett framtida stationsläge med förbigångsspår vid Landvetter södra för att infria de stora nyttor som det medför. Härryda kommun anser inte att den tre minuter längre restid på sträckan Göteborg–Borås för två regionaltåg i timmen som en oacceptabel stor störning för den genomgående tågtrafiken med tanke på den samhällsnytta som Landvetter södra ska bidra till.

Stationsläge vid Landvetter flygplats

En ny järnväg för pendeltågstrafik förväntas ha positiva effekter för en förstärkt arbetsmarknadsregion och fler hållbara transporter. Ett centralt stationsläge i förhållande till Landvetter flygplats terminal är en förutsättning för attraktiv spårbinden kollektivtrafik till flygplatsen. Härryda kommun vill återigen lyfta att det stationsläge Trafikverket nu planerar för i tunnel under terminalbyggnaden är det enda tänkbara för att till skapa en attraktiv pendel-/regiontågstrafik till och från flygplatsen. Stationsläget under terminalen möjliggör också den tilltänkta utvecklingen av flygplatsområdet och Airport city. Det är av yttersta vikt att fortsatt planering av stationsläget vid Landvetter flygplats sker i samverkan med Swedavia för att säkerställa ett attraktivt stationsläge för flygresenärer och för flygplatsens utveckling.

Korridor Mölnlycke och korridor Tulebo

Härryda kommun anser fortfarande att både korridor Mölnlycke- Mölndal och korridor Tulebo- Mölndal medför mycket stora negativa konsekvenser för kommunens invånare och att dessa inte står i proportion till nyttan. Därför anser Härryda kommun att båda dessa korridorer ska avfärdas.

Korridor Mölnlycke kommer bland annat orsaka buller, stömljud och barriäreffekter och korridoren Tulebo medför bland annat betydande risk för negativ påverkan på kommunens viktiga vattentäkt i Finnsjön samt att korridoren skär igenom området Benareby i ytläge vilket ger stor påverkan på kulturvården och lantbruk i området. Benareby utgör en välbevarad tät bebyggelsemiljö och det är angeläget att byns bebyggelse bevaras. Odlingslandskapet är en viktig del för förståelsen av området och bör hållas öppet.

Härryda kommuns arbete för att få till dialog om möjliga lösningar

Sen samråd 3 har Härryda kommun aktivt arbetet för att få till en dialog om möjliga lösningar. Den 14 januari 2022 skickade kommunstyrelsens ordförande en inbjudan till samtal och överläggning om järnvägsförbindelsen mellan Göteborg och Borås till infrastrukturminister Tomas Eneroth. I inbjudan förklaras att en ny järnvägsförbindelse mellan Göteborg och Borås är en viktig fråga för kommunens och regionens tillväxt och fortsatta utveckling samt att Härryda kommun arbetar och under lång tid har arbetat för att få igång bygget av en ny järnväg i stråket. I inbjudan förklaras även att Härryda kommun och ansvariga myndigheter har olika syn på utformningen gällande en kort del av sträckan samt olika syn på vem som ska stå för kostanden för detaljplanen för den nya järnvägen. För att få framdrift i frågan bjuds därför infrastrukturministern in till ett samtal och överläggning om den planerade järnvägsförbindelsen mellan Göteborg och Borås. Infrastrukturministern har inte besvarat inbjudan.

Härryda kommun initierade och hade den 30 mars möte med tillförordnad landshövding för Västra Götaland och ledningen för de nya stambanorna. Kommunen förklarade vid detta möte sin uppfattning om behovet av ny järnväg och de regionala och lokala nyttor som kan nås i närtid. Det framstod vid mötet som att dessa behov står i kontrast mot nationella långsiktiga intressen

Fortsatt arbete

Härryda kommun vill fortsatt påtala vikten av att Trafikverket i sin fortsatta planering av järnvägsanläggningen tar hänsyn till omgivningen t.ex. när det gäller buller, befintliga kopplingar och samband, barriäreffekter och stadsutveckling för att minska de negativa effekter järnvägen har på omgivande områden.

Det pågår eller planeras flera större projekt inom Härryda kommun gällande bland annat överföringsledningar samt en ny 40 kV-ledning från Mölnlycke till utvecklingsområdet Landvetter södra där samordning i den fortsatta processen är nödvändig. En dialog bör fortsatt föras med Härryda Vatten och Avfall AB samt Härryda Energi AB.

Den nya järnvägen Göteborg–Borås påverkar och kommer att påverka Härryda kommuns planering negativt under en lång tid framöver. Härryda kommun är en kommun som växer och som välkomnar enskilda initiativ till utveckling. Det är angeläget att de korridorer som kvarstår så snart som möjligt smalnas av för att inte fördröja planerad utveckling inom korridorerna som inte kommer att beröras av den kommande järnvägen. Den nya järnvägen har en nyckelroll i regionens fortsatta utveckling och möjlighet till utvidgning av befintliga arbetsmarknadsregioner. En tidig byggstart är prioriterat för att tidigt nyttja de positiva effekter järnvägen bidrar till för hela stråket.

I händelse av framtida planläggning förutsätter Härryda kommun att de som har nytta av planläggningen kommer bära kostnaden för denna. Härryda

kommun kommer inte bära kostnader för detaljplaner som inte bidrar till direkt nytta för kommunen.

För att minimera de negativa effekter järnvägen har på omgivande områden, påtalar Härryda kommun vikten av att Trafikverket i fortsatt planering av järnvägsanläggningen tar stor hänsyn till risken för negativ och långvarig påverkan på medborgarnas boende-, livs- och skolmiljö, fastighetsvärden samt omgivningen. Detta gäller till exempel buller, stömljud, befintliga kopplingar och samband, barriäreffekter och framtida stadsutveckling.

Datum
2022-05-06

Dnr
2020KS196 011

Läsanvisningar gällande förslag till granskningsyttrande och yttrande inför tillåtlighetsprövning gällande ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor

Underlaget till granskningen och tillåtlighetsprövningen finns här:

<https://bransch.trafikverket.se/goteborgboras-dokument>

För att få en snabb överblick rekommenderas läsaren inleda med Sammanfattningen och därefter kapitel 8 Sammanvägd bedömning.

I samrådsredogörelsen, 2021-12-20 går det att läsa hur Trafikverket besvarar de yttranden som kommunen lämnade under samrådet. Trafikverket har delat upp samrådsredogörelsen i olika delar och hanterar kommunens senaste samrådsyttrande (för samråd 3) på sidan 207 under punkt 6.5.4.

Henrik Yngve
Tillförordnad Verksamhetschef trafik